

2022

RAPORT

**Z ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności
i efektywności realizacji projektu Strategii Rozwoju
Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030**

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Metody stosowane przy opracowaniu Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030.....	5
3. Realizacja i etapy powstawania projektu Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030.....	5
4. Ocena spójności i trafności projektu Strategii.....	6
5. Ocena przewidywanej skuteczności założeń projektu Strategii.....	14
6. Ocena przewidywanej efektywności projektu Strategii	15
7. Zmiany wynikające z przeprowadzonej ewaluacji ex-ante.....	17
8. Podsumowanie	17
9. Spis tabel	19

1. Wprowadzenie

Proces ewaluacji polega na dokonaniu rzetelnej oceny efektów wdrażania danej polityki. Jest on również formą badań o charakterze społeczno-ekonomicznym z ogólnie przyjętymi zasadami i metodologią. Dzięki ewaluacji możliwe jest wyznaczenie rekomendacji dla określonych zadań, a potencjalne efekty ukazane są w długofalowej perspektywie czasu. Rezultatem przeprowadzonej ewaluacji są wnioski i zalecenia co do przeprowadzanych interwencji.

Rozróżnia się trzy rodzaje ewaluacji, których charakter zależy od czasu przeprowadzania badania:

- ex-ante – przed wdrożeniem interwencji,
- on-going – podczas przeprowadzania interwencji,
- ex-post – po wdrożeniu interwencji.

Zgodnie z art.10a pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, *podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem.*

W związku z powyższym, celem niniejszego badania jest ewaluacja ex-ante, czyli ocena trafności, przewidywanej skuteczności oraz efektywności realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030, opracowanej w 2022 roku. Zgodnie z definicją ewaluacji¹, polega ona na oszacowaniu wartości danego procesu, zjawiska czy obiektu. Jest to badanie społeczno-ekonomiczne realizowane w celu oceny jakości efektów i prowadzonych działań.

Do dokonania oceny, czy zaplanowane do realizacji działania stanowią szansę na osiągnięcie wyznaczonych celów, zasadne wydaje się być przeprowadzenie ewaluacji ex-ante. Przeprowadzenie tego typu ewaluacji pozwala na weryfikację wniosków z diagnozy strategicznej pod względem ich prawidłowości oraz identyfikuje możliwe zmiany zachodzące w określonych sferach. W przypadku stwierdzenia zmian o znaczącym wpływie na oczekiwane rezultaty planowanych działań, konieczna jest aktualizacja poszczególnych

¹ Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 2012.

RAPORT Z EWALUACJI EX-ANTE

aspektów zawartych w projekcie strategii rozwoju, tak aby w finalnej wersji były one spójne z wizją jej rozwoju. Ponadto jej rolą jest również ocena trafności wyznaczonych celów oraz ich wpływu na dane obszary.

Zgodnie z założeniami tworzenia dokumentu ewaluacyjnego, ewaluacja ex-ante dla Powiatu Bartoszyckiego przeprowadzona została w oparciu o takie kryteria jak:

- **Spójność** – wzajemne powiązania takich elementów, jak wizja, cele rozwojowe oraz kierunki interwencji oraz zgodność z założeniami nadrzędnych dokumentów strategicznych, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym,
- **Trafność** – zgodność powiązań między wypracowanymi w projekcie Strategii wizją, celami i kierunkami działań, a zidentyfikowanymi wyzwaniem rozwojowymi przed jakimi stoi Powiat,
- **Skuteczność** – ocena poziomu realizacji wyznaczonych celów oraz skuteczności użytych metod,
- **Efektywność** – ocena relacji między zasobami, a osiągniętymi efektami.

Niniejszy raport przygotowany został przede wszystkim dla mieszkańców, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych, Starostwa Powiatowego w Bartoszczach a także pozostałych organów jednostek samorządów terytorialnych, tj. jednostek pomocniczych oraz organizacyjnych Powiatu.

Projekt Strategii powstał w sposób partycypacyjny, co oznacza, że społeczność lokalna, zewnętrzni partnerzy oraz przedstawiciele Starostwa Powiatowego mieli realny wpływ na tworzenie dokumentu. Zgodnie z art.6 ust. 1 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju projekt Strategii podlegał konsultacjom społecznym, w związku z czym zakłada się, iż ewaluatorem zewnętrznym byli uczestnicy biorący udział w procesie konsultacji projektu Strategii.

2. Metody stosowane przy opracowaniu Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030

Przy realizacji niniejszego dokumentu zastosowano następujące metody analizy:

- *desk reaserch*, polegająca na analizie dostępnych źródeł danych, a przede wszystkim dokumentu diagnozy strategicznej, zbiorów danych statystycznych,
- *analiza statystyczna*, obejmująca dane dostępne w bazach JST (Starostwo Powiatowe w Bartoszczach) oraz statystyki publiczne (Główny Urząd Statystyczny),
- *analiza badań jakościowych*, w tym badania ankietowego z możliwością odpowiedzi na pytania otwarte oraz spotkań konsultacyjnych z interesariuszami,
- *stworzenie modelu logicznego*, tłumaczącego ciąg przyczynowo skutkowy pomiędzy problemami a planowanymi działaniami, tj. analiza SWOT.

3. Realizacja i etapy powstawania projektu Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030

Prace nad Strategią Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 obejmowały szeroki proces konsultacji społecznych, włączający społeczność lokalną w proces tworzenia dokumentu poprzez udział w anonimowych badaniach ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Powiatu, jak i spotkaniach warsztatowych. Na ich podstawie określono najważniejsze bariery problemowe występujące na obszarze Powiatu oraz potencjalne szanse rozwojowe i kierunki działań. Całościowy proces opracowywania dokumentu Strategii poprzedzony został diagnozą strategiczną, obejmującą uwarunkowania istotne dla rozwoju Powiatu. Kolejny etap polegał na stworzeniu implementacyjnej części Strategii, zawierającej wypracowane wnioski z diagnozy strategicznej, obszary strategicznej interwencji, oczekiwane rezultaty planowanych działań wraz ze wskaźnikami ich osiągnięcia oraz ramy finansowe wraz ze źródłami finansowania.

Proces ewaluacji, według formalnych ustaleń, należy przeprowadzić przed oficjalnym przyjęciem dokumentu. Strategia Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego powstała zgodnie z zasadami partycypacyjnymi – ewaluator (tj. społeczność lokalna, przedstawiciele samorządu, lokalni liderzy, przedsiębiorcy, instytucje zewnętrzne itp.) brał czynny udział w procesie tworzenia dokumentu od samego początku.

Niniejszy raport przedstawia etapy powstawania dokumentu strategii rozwoju wraz z istotnymi zmianami zachodzącymi w trakcie jego opracowywania, wynikającymi z konsultacji społecznych.

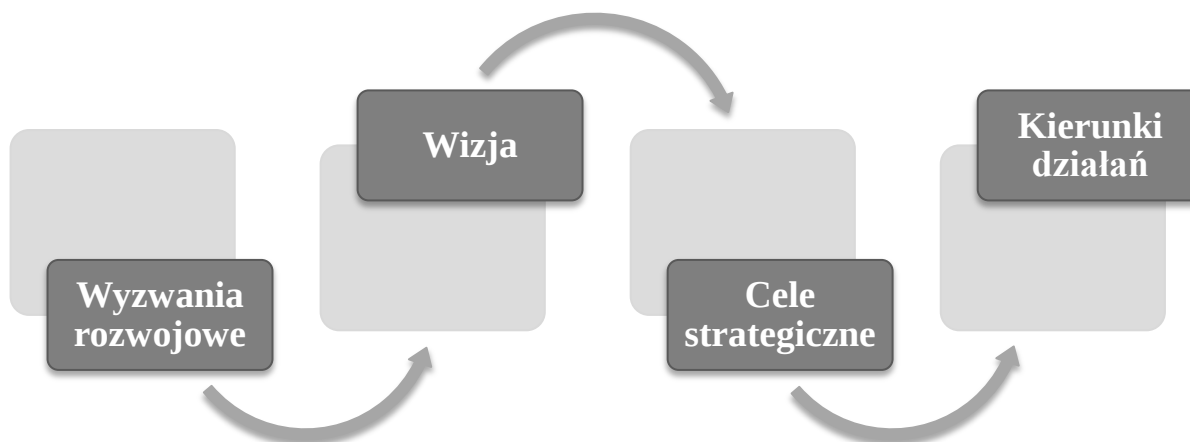
Wśród etapów powstawania Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego wymienia się:

1. Stworzenie diagnozy strategicznej (na podstawie danych jakościowych oraz ilościowych).
2. Przeprowadzenie badań ankietowych oraz warsztatów strategicznych (włączenie społeczności lokalnej w proces tworzenia Strategii).
3. Opracowanie wniosków wynikających z diagnozy strategicznej.
4. Stworzenie projektu Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030.
5. Przeprowadzenie konsultacji społecznych, zgodnie z art. 6. ust. 1 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Kończącym etapem tworzenia Strategii jest uchwalenie Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego przez Radę Powiatu.

4. Ocena spójności i trafności projektu Strategii

Spójność wewnętrzna zapisów Strategii oceniana jest przez pryzmat relacji przyczynowo-skutkowych jej poszczególnych elementów, co pozwala ocenić czy zdiagnozowane wyzwania rozwojowe, wizja, cele i kierunki działań zostały ze sobą spójnie powiązane.



Analiza spójności Strategii pozwala określić, czy została zachowana odpowiednia logika powiązań między wizją rozwoju Powiatu, celami wypracowanymi w dokumencie oraz przypisanymi do nich kierunkami działań. Projekt Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 wyznacza następującą wizję:

Powiat Bartoszycki to miejsce bezpieczne i harmonijne dla mieszkańców, otwarte na ludność napływową. Miejsce wspierające rozwój lokalny, z dobrym dostępem do komunikacji. Miejsce dbające o wysoką jakość środowiska przyrodniczego.

Wizja stanowi wyobrażony obraz przyszłości Powiatu, dla której horyzont czasowy stanowi rok 2030. Ma postać krótkiego syntetycznego opisu, a jej rozwinięcie stanowi krótkie uzasadnienie dokonanego wyboru:

- **Miejsce bezpieczne i harmonijne dla mieszkańców** – oznacza, iż wszyscy mieszkańcy, zarówno najmłodszy, dorośli oraz seniorzy, mogą w Powiecie Bartoszyckim odnaleźć warunki, które spełniają ich oczekiwania.
- **Miejsce otwarte na ludność napływową** – oznacza, iż zapewnia swoim mieszkańcom dostęp do atrakcyjnie zagospodarowanych przestrzeni, wysokiej jakości mieszkalnictwa oraz infrastruktury komunalnej, które pomagają w podjęciu decyzji o przeprowadzce z innych regionów kraju.
- **Miejsce wspierające rozwój lokalny** – oznacza, iż udziela wsparcia dla wszelkich inicjatyw mieszkańców, kreuje wysoki kapitał ludzki i intelektualny, tworzy mechanizmy wspierające przedsiębiorczość, kształtując w ten sposób ośrodek konkurencyjny względem regionu.
- **Miejsce z dobrym dostępem do komunikacji** – oznacza, iż zarówno turyści, jak i lokalna społeczność mogą komfortowo i bez przeszkód dotrzeć w każdy wyznaczony przez siebie obszar na terenie Powiatu, oraz do większych ośrodków w jego bezpośrednim sąsiedztwie.
- **Miejsce dbające o wysoką jakość środowiska przyrodniczego**, czyli miejsce funkcjonujące w zgodzie z naturą, zapobiegające degradacji środowiska, dbające o niskoemisyjność oraz odnawialne źródła energii.

RAPORT Z EWALUACJI EX-ANTE

Ponadto uzupełnieniem wizji są trzy cele strategiczne obejmujące obszary ważne dla rozwoju JST, w tym:

1. Powiat zorientowany na mieszkańca,
2. Powiat zorientowany na turystykę i gospodarkę,
3. Powiat zorientowany na środowisko i przestrzeń.

Stwierdza się poprawność sformułowania wniosków z diagnozy strategicznej, które opracowane zostały zgodnie z pozyskanymi danymi jakościowymi oraz ilościowymi, a także na podstawie obowiązujących dokumentów wykonawczych.

Trafność projektu Strategii oceniana jest na podstawie adekwatności planowanych celów interwencji i metod jej wdrażania do problemów i wyzwań, które zostały zidentyfikowane w diagnozie. Aspekt ten jest analizowany przed rozpoczęciem i w pierwszym etapie wdrażania interwencji.

Biorąc pod uwagę wskazane obszary priorytetowe dokonano identyfikacji powiązań wizji rozwoju Powiatu z kluczowymi problemami i potencjałami, jakie zdiagnozowano w procesie tworzenia Strategii, co umożliwiło sformułowanie poprawnych wniosków. Wyzwania te dotyczą przede wszystkim poprawy jakości życia mieszkańców, poprawy sytuacji gospodarczej zarówno pod względem wzrostu poziomu przedsiębiorczości, jak i przeciwdziałaniu niekorzystnym zjawiskom na rynku pracy oraz polepszeniu atrakcyjności osiedleńczej Powiatu. Wyznaczone w strategii rozwoju Powiatu cele w dużej mierze stanowią odpowiedź na zidentyfikowane wyzwania rozwojowe z uwagi na fakt, że bazują na analizie SWOT, co definiuje wysoki stopień korelacji między danymi elementami. Poniższa tabela ukazuje oddziaływania poszczególnych celów na określone wyzwania rozwojowe.

Tabela 1. Powiązania celów rozwojowych z wyzwaniami stojącymi przed Powiatem Bartoszyckim.

lp.	Wyzwania	Cele strategiczne		
		Powiat zorientowany na mieszkańca	Powiat zorientowany na turystykę i gospodarkę	Powiat zorientowany na środowisko i przestrzeń
1.	Dalszy rozwój systemu komunikacyjnego zwiększającego dostępność wewnętrzną i zewnętrzną Powiatu			+

RAPORT Z EWALUACJI EX-ANTE

2.	Zwiększenie atrakcyjności Powiatu dla osób młodych, wchodzących na rynek pracy		+	
3.	Zwiększanie roli Powiatu jako miejsca atrakcyjnego pod względem osadniczym	+	+	+
4.	Dostosowanie Powiatu do potrzeb starzejącego się społeczeństwa	+		
5.	Zwiększenie atrakcyjności oferty spędzania czasu wolnego	+	+	
6.	Wzrost poczucia tożsamości lokalnej	+		
7.	Aktywizacja zawodowa mieszkańców	+	+	
8.	Aktywizacja społeczna mieszkańców regionu	+		
9.	Ochrona terenów cennych przyrodniczo			+
10.	Wzrost jakości kształcenia młodzieży, w tym zawodowego, z uwzględnieniem potrzeb na lokalnym rynku pracy	+	+	
11.	Utworzenie nowych ponadlokalnych połączeń drogowych			+
12.	Realizacja inwestycji w zakresie infrastruktury przeciwpowodziowej	+		
13.	Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie prawidłowego użytkowania wód			+
14.	Utrzymanie dobrej jakości powietrza			+
15.	Wykreowanie nowej oferty kulturalnej i sportowej, adekwatnej do potrzeb wszystkich mieszkańców	+	+	
16.	Współpraca międzygminna w zakresie rozwoju ciągów rowerowych oraz pieszych		+	+
17.	Niwelowanie barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej	+		
18.	Rozwój infrastruktury turystycznej		+	
19.	Zwiększanie dostępności i jakości edukacji	+		

20.	Rozwój OZE			+
21.	Zapobieganie degradacji środowiska			+
22.	Poprawa marketingu terytorialnego		+	
23.	Wspieranie rolnictwa ekologicznego		+	

Źródło: Opracowanie własne.

Najwięcej powiązań zidentyfikowano w zakresie pierwszego (tj. Powiat zorientowany na mieszkańca) celu strategicznego. Można zatem przyjąć, że kluczowym wyzwaniem dla Powiatu Bartoszyckiego będzie zwiększenie dostępu do kultury i rekreacji, co w konsekwencji pozwoli na rozwijanie pasji i zainteresowań mieszkańców Powiatu, dostosowanie jakości świadczonych usług, wspieranie i nawiązywanie współpracy między mieszkańcami oraz poprawa bezpieczeństwa, co w znaczący sposób przyczyni się do poprawy jakości życia.

Warto tutaj zwrócić uwagę, iż zaproponowany układ poszczególnych elementów Strategii jest czytelny i spójny wewnętrznie, co ułatwia całościową identyfikację powiązań występujących pomiędzy poszczególnymi elementami. Należy zauważyć, że w samym projekcie Strategii powiązania strukturalne pomiędzy kolejnymi poziomami są bardzo czytelne. Strategia ma układ kaskadowy. Każdemu celowi strategicznemu odpowiadają cele operacyjne, a im z kolei konkretne kierunki działań.

W ocenie ewaluatorów trafnie przedstawiono opis aktualnych obszarów strategicznej interwencji (OSI), nie stwierdzono przy tym konieczności wyznaczania OSI wewnątrz Powiatu zakładając, że interwencją należy objąć cały obszar, a planowane działania zawarte w kierunkach rozwoju rozmieszczone są proporcjonalnie w poszczególnych gminach.

System realizacji Strategii przedstawiony został w rozdziale 7. *System wdrażania i finansowania*. Zawarto tam założenia dotyczące podziału zadań oraz funkcji pomiędzy osoby lub jednostki najbardziej kompetentne w danym zakresie. Dla powodzenia Strategii należy przyjąć zasadę partnerstwa oraz partycypacji społecznej angażującej w proces wdrażania dokumentu przedstawicieli wszystkich grup społecznych.

Strategia rozwoju mimo, że jest dokumentem fakultatywnym, stanowi podstawę do pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej. Dokument ten powinien zawierać wszystkie elementy wskazane w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,

w tym nawiązanie do dokumentów wyższej rangi, zarówno krajowych, jak i unijnych, co znacząco zwiększa szanse na realizację wyznaczonych celów rozwojowych zawartych w Strategii. Podstawowym dokumentem wyznaczającym ramy planowania strategicznego na poziomie krajowym jest Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 roku (z perspektywą do 2030 r.), która wyznacza cele rozwojowe w perspektywie średniookresowej. Cele strategiczne zawarte w Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 wykazują znaczny stopień zgodności z celami przyjętymi na szczeblu krajowym.

Tabela 2. Zgodność celów zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 z założeniami Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Cele Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 roku (z perspektywą do 2030 r.)	Cele wyznaczone w Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030		
	I	II	III
Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną		+	
Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	+	+	+
Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu		+	+

Źródło: Opracowanie własne.

Dopełnienie Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju stanowi Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), dlatego analizie poddano również zgodność Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 z tym dokumentem.

Tabela 3. Zgodność celów zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030	Cele wyznaczone w Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030		
	I	II	III
Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	+	+	+

RAPORT Z EWALUACJI EX-ANTE

Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze	+	+	+
Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego	+		+
Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych		+	+
Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	+		+
Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	+	+	+
Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	+	+	
Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach		+	
Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem		+	
Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym			
Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych	+		
Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej	+	+	

Źródło: Opracowanie własne.

Podobnie określony został stopień spójności celów strategicznych wyznaczonych dla Powiatu Bartoszyckiego z kierunkami rozwoju na poziomie województwa warmińsko-mazurskiego. Zauważalna jest znaczna zgodność celów w obu dokumentach, co definiuje jeden wspólny kierunek rozwojowy Powiatu i województwa.

Tabela 4. Zgodność celów zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 z założeniami strategii rozwoju społeczno-gospodarczego – Warmińsko-Mazurskie 2030.

Cele Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego – Warmińsko-Mazurskie 2030	Cele wyznaczone w Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030		
	I	II	III
Użyteczne kwalifikacje	+	+	
Nowoczesne usługi	+	+	+
Profesjonalne organizacje		+	+
Satysfakcjonująca praca	+	+	
Inteligentna specjalizacja		+	
Wysoka konkurencyjność	+	+	
Inspirująca twórczość	+		
Efektywna współpraca	+	+	+
Ukształtowana tożsamość	+	+	
Silny kapitał społeczny	+	+	
Optymalna infrastruktura rozwoju	+	+	+
Wyjątkowe środowisko przyrodnicze			+

Źródło: Opracowanie własne.

Podsumowując, Strategia Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 wykazuje silne powiązania z celami rozwojowymi wyznaczonymi na poziomie regionalnym oraz krajowym. Stwarza to szansę na pozyskanie środków finansowych na realizację planowanych inwestycji. Wskazuje to również, że Strategia musi być realizowana równocześnie z myślą o różnych sferach i przede wszystkim zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

5. Ocena przewidywanej skuteczności założeń projektu Strategii

Analiza przewidywanej skuteczności Strategii polega na ocenie stopnia możliwości realizacji zakładanych celów, skuteczności wykorzystanych metod oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty. Aby osiągnięcie wskazanych w projekcie Strategii celów było realne, przyjmuje się kilka zasad, dzięki którym wdrażanie dokumentu może być bardziej efektywne. Wśród nich znajdują się:

- ⇒ Wyodrębnienie osób lub powołanie zespołu odpowiedzialnego za sprawne wdrażanie Strategii – w jego skład powinny wchodzić osoby najbardziej kompetentne w danym zakresie.
- ⇒ Prowadzenie systematycznego monitoringu, co pozwoli na ocenę dotychczasowych wyników wdrażania Strategii i ewentualną modyfikację zapisów, gdy zachodzące zjawiska nie będą zgodne z założonymi w dokumencie działaniami. W Strategii zawarto wskaźniki, które posłużą określeniu w jakim stopniu dany cel jest realizowany.
- ⇒ Przeprowadzenie ewaluacji on-going w trakcie wdrażania interwencji, w przypadku gdy jej użycie będzie zasadne m.in. w momencie wystąpienia problemów zagrażających realizacji poszczególnych założeń.
- ⇒ Przeprowadzenie ewaluacji ex-post po zakończeniu wdrażania Strategii, dla porównania osiągniętych rezultatów ze wstępnymi założeniami.
- ⇒ Zaangażowanie w proces wdrażania Strategii wszystkich interesariuszy. W związku z kompleksowym i zróżnicowanym charakterem celów rozwojowych zawartych w Strategii ich realizacja będzie możliwa jedynie w przypadku zaangażowania wszystkich partnerów, tj. Starostwa Powiatowego w Bartoszycach, przedstawicieli Urzędów poszczególnych gmin, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, placówek oświatowych, służb mundurowych, oraz mieszkańców. Samorząd powinien pełnić rolę lidera oraz koordynatora lokalnych procesów rozwojowych.

Każde planowane działanie wyodrębnione w dokumencie Strategii powinno być realizowane według powyższych zasad. Dzięki aplikacji danego systemu rośnie prawdopodobieństwo, iż podejmowane działania będą ściśle korelować z przyjętą w dokumencie wizją oraz celami strategicznymi. W związku z określeniem wskaźników realizacji Strategii można przyjąć, iż wdrożenie założonych celów operacyjnych oraz

kierunków działań będzie prowadziło w przyszłości do osiągnięcia określonej na etapie tworzenia Strategii wizji dla Powiatu Bartoszyckiego.

Proces przygotowania Strategii zakładał szerokie uspołecznienie i włączenie różnych środowisk na każdym etapie tworzenia dokumentu. Przyjęty model generuje wysokie prawdopodobieństwo skuteczności w przypadku, gdy w planowaniu biorą udział przedstawiciele wszystkich grup, a interesariusze wykazują zainteresowanie omawianymi kwestiami.

6. Ocena przewidywanej efektywności projektu Strategii

Kolejnym z elementów badania ewaluacyjnego jest efektywność dotycząca relacji między nakładami, kosztami i zasobami, a osiągniętymi efektami interwencji². Jako iż raport dotyczy ewaluacji ex-ante, przed wdrażaniem interwencji ocenie poddana została jedynie przewidywana efektywność, odpowiadająca na pytania:

- ⇒ Czy zakładane efekty można osiągnąć przy wykorzystaniu innych instrumentów?
- ⇒ Czy zakładane efekty można osiągnąć przy wykorzystaniu niższych nakładów finansowych?

Ocena zawiera zatem założenia co do przebiegu zakładanej interwencji, bez możliwości odniesienia się do jej widocznych skutków. Strategia Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 poddana została wnikliwej analizie przez Wydział Pozyskiwania Środków Zewnętrznych, Promocji i Strategii Starostwa Powiatowego w Bartoszczycach, jak również poddano ją konsultacjom społecznym m.in. z mieszkańcami. Na obecną chwilę przyjmuje się więc, że dobór instrumentów do realizacji zakładanych celów był prawidłowy.

Rozdział poświęcony systemowi finansowania Strategii wskazuje, iż głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Powiatu, a jako pozostałe źródła wskazuje m.in:

- środki pochodzące z budżetu państwa,
- środki funduszy celowych,

² „Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej”, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012, str. 18.

- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej,
- inne fundusze ze źródeł europejskich np. fundusze norweskie oraz fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz fundusze sektora pozarządowego,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach linii budżetowych, np. tarcz antykryzysowych.

Mając na uwadze powyższe należy także rozpatrywać możliwość pozyskiwania współfinansowania przedsięwzięć rozwojowych ze środków pozabudżetowych. Opierając się na ogólnej diagnozie sytuacji finansowej Powiatu można zauważyć, iż w latach 2017-2019 dochody zrealizowane w budżecie Powiatu wzrosły o 16,6% i w 2019 r. wyniosły ponad 86 mln zł. W nieco mniejszym stopniu, bo o 9,7% wzrosła wartość zrealizowanych wydatków, które w 2019 r. wyniosły ponad 85 mln zł.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że podstawą ram finansowych działań przewidzianych w Strategii jest wieloletnia prognoza finansowa. Określa ona w długookresowej perspektywie prognozę dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów budżetu Powiatu w poszczególnych latach. Przedstawione uwarunkowania pozwalają ocenić, iż perspektywy finansowania celów rozwojowych są realne. Należy zaznaczyć także, że w Strategii nie ukazano dokładnych ram finansowych planowanych przedsięwzięć. Ze względu na charakter dokumentu, jakim jest strategia rozwoju, nie jest możliwe dokładne określenie kwoty przeznaczonej na realizację poszczególnych celów i działań z powodu jej kilkuletniego czasu obowiązywania oraz zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych, na które JST nie ma wpływu.

Jednym z najważniejszych elementów Strategii jest system monitoringu, którego głównym celem jest bieżące zbieranie danych dotyczących efektów wskazanych w dokumencie działań. Pozwala to na dokonanie zmian w trakcie wdrażania interwencji. Przedstawiony monitoring zawiera wskaźniki odpowiadające istocie celów strategicznych i pozwala ocenić efekty wdrażania dokumentu. Dobrą praktyką jest również przeprowadzenie ewaluacji on-going oraz ex-post, które zostały przewidziane w dokumencie (2026 i 2030 r.).

Jednostką odpowiedzialną za monitorowanie efektów wdrażania Strategii jest koordynator, którego zadaniem będzie gromadzenie dokumentacji z zakresu prac nad Strategią oraz tworzenie corocznych sprawozdań z jej wykonania, który należy udostępniać. Przyjęty system monitoringu bazuje na danych ogólnodostępnych, w tym m.in. pochodzących z BDL GUS oraz zgromadzonych przez organy administracji publicznej (Starostwo Powiatowe w Bartoszychach).

7. Zmiany wynikające z przeprowadzonej ewaluacji ex-ante

Zgodnie z art. 6 ust. 2. ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju *„Projekt strategii rozwoju ponadlokalnego oraz strategii rozwoju gminy podlega konsultacjom w szczególności z: sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gmin – w przypadku strategii rozwoju ponadlokalnego albo gminy – w przypadku strategii rozwoju gminy, oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie”*. W związku z powyższym, Starostwo Powiatowe w dniu 18.07.2022 r. rozpoczęło proces konsultacji społecznych projektu strategii. Z konsultacji społecznych stworzono raport, który opublikowano na stronie internetowej Powiatu Bartoszyckiego.

Podstawowe zmiany wynikające z przeprowadzonych konsultacji społecznych dotyczyły kwestii związanych z zagospodarowaniem nabrzeża rzeki Łyny oraz podjęcia działań mających na celu uwzględnienie roli społeczeństwa w procesie planowania. Zgodnie z uwagami dostarczonymi w procesie konsultowania dokumentu, weryfikacji oraz uzupełnienia wymagał rozdział poświęcony kierunkom rozwoju Powiatu. W związku z powyższym, uzupełniono cele operacyjne odnoszące się do zwiększenia bezpieczeństwa i uatrakcyjnienia przestrzeni turystycznych na terenie Powiatu o zadanie uwzględniające budowę stacji wodnej na rzece Łynie do slipowania łodzi PPSP i kajaków w celach turystycznych. Pozostałe elementy dokumentu pozostawiono bez zmian.

8. Podsumowanie

Starostwo Powiatowe w Bartoszychach wraz z zewnętrznym wykonawcą stworzyło projekt Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 zgodnie z obowiązującymi przepisami. Uwzględniono w dokumencie Strategii wymagane aspekty kształtowania polityki przestrzennej, wnioski z diagnozy strategicznej oraz kierunki rozwoju Powiatu w szerokim ujęciu czasowym. W związku z wymogiem ustawowym, Strategia przed

jej przyjęciem przeszła proces ewaluacji ex-ante, w który zaangażowani zostali ewaluatorzy zewnętrzni, tj. uczestnicy biorący udział w konsultacjach społecznych. Przeprowadzona analiza pokazała jak duży wpływ na finalny wygląd dokumentu stanowi partycypacja społeczna, mająca na celu włączenie społeczności lokalnej oraz podmiotów zewnętrznych w proces jej tworzenia. Zwraca się uwagę na fakt potrzeby przeprowadzenia późniejszych procesów ewaluacyjnych, tj. ewaluacji śródkresowej (on-going) oraz ewaluacji końcowej, po zakończonym procesie wdrażania strategii rozwoju (ex-post).

Ewaluacja ex-ante dla projektu Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego przeprowadzona została według kryteriów ewaluacyjnych, takich jak trafność, skuteczność, efektywność oraz spójność. Z przeprowadzonej oceny wynika, iż:

- Wnioski z diagnozy strategicznej zawarte w Strategii zostały wypracowane w sposób poprawny,
- Wypracowana wizja jest spójna ze stworzonymi celami strategicznymi,
- Zakładane cele strategiczne są spójne z wyzwaniami wyodrębnionymi we wnioskach z diagnozy strategicznej, a także zachodzącymi na terenie Powiatu problemami,
- Projekt Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 jest spójny z dokumentami wyższego szczebla, w tym ze strategią rozwoju na poziomie kraju oraz województwa,
- Skuteczność projektu Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego jest wysoka, jeżeli jej wdrażanie odbywać się będzie według przedstawionych powyżej zasad,
- Perspektywy finansowe celów rozwojowych są realne.

Podsumowując, należy stwierdzić, że analiza ex-ante Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 wskazuje na kompletność dokumentu, trafność części diagnostycznej oraz adekwatność planowanych celów i działań do zidentyfikowanych potrzeb Powiatu. Strategia Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego obowiązywać będzie w latach 2022-2030. Jej wdrażanie oraz monitoring odbywać się będzie w sposób określony w dokumencie.

9. Spis tabel

Tabela 1. Powiązania celów rozwojowych z wyzwaniami stojącymi przed Powiatem Bartoszyckim.....	8
Tabela 2. Zgodność celów zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 z założeniami Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.....	11
Tabela 3. Zgodność celów zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.	11
Tabela 4. Zgodność celów zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Bartoszyckiego na lata 2022-2030 z założeniami strategii rozwoju społeczno-gospodarczego – Warmińsko-Mazurskie 2030.....	13